

บทคัดย่อ

การศึกษาการใช้สมุนไพรต่อการกำจัดพยาธิภายในของเป็ดภายใต้สภาพการเลี้ยงของเกษตรกรรายย่อยในชุมชนแบบยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการระบาดของพยาธิภายในเป็ดในเขตจังหวัดนครสวรรค์และศึกษาการใช้สมุนไพรควบคุมพยาธิในเป็ด โดยใช้แบบสอบถามจากการสัมภาษณ์ และการทดลองเปรียบเทียบการใช้สมุนไพรในการควบคุมพยาธิภายในเป็ด โดยวางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely Randomized Design : CRD) ในช่วง 1 มกราคม 2552 - 31 กรกฎาคม 2552 ผลการศึกษาปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวทางการเลี้ยงและการป้องกันโดยการทำวัคซีน และถ่ายพยาธิ 50% ในการเลี้ยงเป็ด และการศึกษาครั้งนี้สุ่มตัวอย่างเป็ดจาก 5 อำเภอในเขตจังหวัดนครสวรรค์ของประเทศไทยน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 800 – 1,000 กรัมต่อตัว จากการผ่าซากบริเวณลำไส้เล็ก, ลำไส้ และจากการตรวจอุจจาระเพื่อหาไข่พยาธิ ผลปรากฏว่า ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ไม่พบการระบาดของพยาธิภายในของเป็ด สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพของเมล็ดสะแกนา เพื่อกำจัดตัวเต็มวัย ของพยาธิไส้เดือน (*Ascaridia galli*) โดยใช้สมุนไพรสะแกนาถ่ายพยาธิภายในเป็ดระดับ 1 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักตัว หลังการถ่ายพยาธิด้วยสมุนไพรสะแกนา 5 วัน ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการกำจัดตัวเต็มวัยของพยาธิไส้เดือน (*Ascaridia galli*) พบว่า กลุ่มควบคุม (70%), กลุ่มใช้ยาปีปเปอร์าซิน (78%), กลุ่มเสริมสแกนาระดับต่ำ (70%) และกลุ่มเสริมสะแกนาระดับสูง (75%) ตามลำดับ มีประสิทธิภาพการกำจัดแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

คำสำคัญ : สมุนไพร, พยาธิภายใน, เป็ด

ABSTRACT

The purpose of research to use herbs eliminating the endoparasites in ducks under feeding of agriculturists in sustainable community was to study the outbreak of endoparasites in ducks in Nakhon Sawan areas, and the use of herbs to control it by the questionnaire from the interview, and the comparative experiment of using herbs controlling endoparasites in ducks by CRD (Completely Randomized Design), from January 1st - July 31st 2009. The result of study showed that most agriculturists have tendency to feed and prevent the ducks by vaccinating and excreting parasite for 50 %. To feed and study ducks in the study sampling the ducks from 5 sub-districts in Nakhon Sawan, Thailand, each average BW, 800-1,000 grams From the operation the body of small intestine, appendix, and examine the excrement to find the parasitic ovum. It found that there was no the outbreak of endoparasites in ducks found in Nakhon Sawan. For the testing of *Combretum quadrangulare* Kurz to eliminate the adults of *Ascaridia galli* by using *Combretum quadrangulare* Kurz to excrete the endoparasites in ducks at 1 % of BW. After 5 days that comparing the efficiency of the elimination of *Ascaridia galli* adults , it found that the control group (70%), the using Pepercin (78 %), the low and high level of *Ascaridia galli* group (70% and 75%) respectively had efficiency of elimination as non statistically significant difference. ($P > 0.05$)

Keywords : Herbs, Endoparasites, Ducks

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยการศึกษาการใช้สมุนไพรต่อการจำกัดพยาธิภายในของเป็ดภายใต้สภาพการเลี้ยงของเกษตรกรรายย่อยในชุมชนแบบยั่งยืน ฉบับนี้ สำเร็จเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ เนื่องจากได้รับความสะดวกในการดำเนินงาน และความช่วยเหลือจาก ปศุสัตว์จังหวัดนครสวรรค์ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และคณาจารย์ นักศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ภัสรา วุฒิพันธุ์ และคณะ

2552